

Ese de două ori in septemana: **Joi-a** si **Dominec'a**; era candu va pretinde importantia materieloru, va esi de trei seu de patru ori in septemana.

Pretulu de prenumeratiune,

pentru Austria:

pe anu intregu 8 fl. v. a.
„ diumetate de anu 4 fl. v. a.
„ patrariu 2 fl. v. a.

pentru Romania si stralnetate:

„ anu intregu 12 fl. v. a.
„ diumetate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespundinti ai nostri, si de a dreptulu la Redactiunea **Stationsgasse Nr. 1**, unde s'au a se adresá si corespundintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea seu speditur'a; câte vor fi nefrancate, nuse vor primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru **anuncie** si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde câte 7 cr. pe linia; repetirile se facu cu pretiu sca-dut. Pretiulu timbrului câte 30 cr. pen-tru una data se anticipa.

Invitare de prenumeratiune

la

„ALBINA“

pe anulu 1875, cu pretiurile si in condi-tiunile de pana acuma.

Suntemu in a opt'a septemana de la inceputulu anului, si am ajunsu cu espeditiunea la 975, si avemu tota sperantia, ca vom ajunge si *mil'a*, precandu acum unu anu, la incheierea lunei lui fauru, espeditiunea ni era de 1175, (a se vedé nr. 14, din 5 martiu n. 1874.) adeca chiar cu 200 mai mare.

Dar in fine cu nrulu de 975 si resp. 1000, ne-am poté multiam; am poté cugetá, ca — *dóra* nu vom fi meritatu mai mare spriginire, seu — ca *dóra* cu atátu mai multu va fi crescutu nrulu prenumerantiloru celorlalte foi natio-nali; alt'a inse este ce ne *dóre*, este ca — multime dintre cei mai buni si con-stanti domni prenumeranti ai nostri — ni cerura *foi'a pe creditu*, incredintandu-ne la onóre, ca — „*nu-su bani*,” ma in momentu nici nu se potu capeta pe nemic'a!

Pe langa acést'a nici intr'unu anu ca acuma, nu ni s'au cerutu foi'a din atátea partii cu pretiu scadiutu.

Va se dica: *Calamitatea finanti-aria, seu — dicendu-i romanesce: sera-cl'a comuna este, carea ne apesa pre toti.* Acést'a este bub'a!

Noi — de ani, in mai multe ron-duri aretaramu in publicu, cu cifre po-sitive, cum pentru sustienerea cu onóre a foiei nostre, se receru spese in suma rotunda de 9000 fl. la anu; chiar anulu trecut 1874, pe langa cea mai mare economia, nu poturamu reduce acea suma, decátu pan' la 8500 fl. Acestu anu credeamu a merge si mai de parte in economisare, macar pan' la 7000 fl. cam cátu anulu trecut ni adusera pre-numeratiunile si inseratele.

Dar — dorere! Esperinti'a de pana acuma nu ne indreptatiesce a sperá unu venitu securu nici de 6000 fl.

In astfelu de situatiune, credemu a fi *pre naturale*, ca — *trebue se econo-misamu si mai scrupulosu*, deca este ca se ne potemu sustiene; apoi *sustienerea* — cu ori-ce pretiu, este astadi parol'a si a nostra, ca a celorlalte foi, ce lupta pentru o cauza santa, intru unu timpu atátu de greu si criticu. Ast'a fiindu-ni starea si parol'a, nu vom lipsi a dá foi'a — chiar cu sacrificiu, de câte ori eveni-minte de interesu nationale vor pretin-de acést'a, dar — lipsindu atari eveni-mente, va trebui se ne marginimu si nu-mai câte la una data pre septemana.

De altminte contamu totu mereu pe succursulu onoratulu publicu, a acelu publicu, carele de atátea ori s'a doveditu atátu de partinitoriu pentru foi'a nostre. **REDACTIUNEA.**

Budapesta in 6 martiu n. 1875.

Partit'a noua magiara — la Dieta s'a constituitu; se dice ca numerulu de-putatiloru, ce se lapedara si de *deakismu* si de *tiszaismu*, si se pusera sub firm'a *liberalismului* si se ingagiara a spriginii noulu ministeriu — *deja s'ar apropiá* la 300, si pe di ce merge se sporesce, mai vertosu prin declaratiunea lui *Lonyay*, ca — elu nu vré se forme die partita opo-sitionale, ci numai pentru sine si-reserva nedependintia.

Cas'a de susu, a magnatiloru si pre-latiloru, peste nópte se fece „*liberate*” si

nou-guvernamentale. Aci — nu incupe critica; ajunge a reconósce.

Cu acesté frumóse succese si speran-tie — *noulu guverniiu* se pregatesce a-si incepe actiunea, atátu in Dieta, prin substernerea legiloru absolutu necesari, cátu si in ministeria si municipia, prin schimbárele ce ar aflá de lipsa in dregato-riele cardinali.

Noi — am disu, ca *nu suntemu pre-ocupati*. Acést'a invederatu vré se dica, cumca in sine luata nou'a situatiune si nou'a stepanire, n'o consideramu de mai rea pentru causele nostre, decátu ce s'au doveditu cele precedinti. Adaugemu, ca — incátu *epitetulu*, ce si-l'a luat coalitiunea seu fusiunea, candu se numi „*partita liberala*,” deca va fi se fie din anima onesta, din cugetu seriosu, ar fi cal-ificatu d'a *linisce* si mai multu. Deci — asteptamu in rabdare si sperantia *faptele*, cari ni voru dá real'a, aplicat'a insemne-tate si valóre despre *liberalismulu*, si — prin urmare, despre adeverat'a lealitate, adeveratulu patriotismu alu nuoiloru domni facia de tíera si de popóra.

Ast'a este pusetiunea nostra in mo-mentu facia cu nou'a, cu schimbá'ta situatiune, deca indr'adeveru va fi schim-bata, deca schimbárea nu va fi numai in persóne si maniere.

Si — fiindu noi condusi de acést'a lealitate facia cu acést'a schimbare, in-trevenita — *nota bene!* — intru atát'a si prin a nostra conlucrare, intru cátu si noi am condamnatu si *combatutu* sistem'a si guverniiu de mai nainte, — totu lealitate nostra ni demanda, a nu trece cu tacerea nici o aparitiune, carea ni se pare daunósa pentru nou'a situatiune, carea ni se vede calificata d'a ne respinge, ér nu a ne atrage.

Am respicatu deja, ca remanerea ministeriului de cultu si instructiune in manele de pana acuma, dupa tristele si durerósele esperiintie de ani in coci, ni inspira ne'ncredere si inrigiri grele; acum avemu se notamu si o noua, grea pedeca, ce se pune desvoltárii de bune sperantie in peptulu nostru, adeca *denu-mirea baronului Kemény Gabor*, celui mai ne'mpacabile adversariu alu Romani-loru, specialminte alu Ardeleniloru, la secretariatulu de statu alu ministrului de interne. Ne *dóre*; dar — ne moderamu.

Avemu acum se vedemu, cum voru se ese schimbárele de *supremi comiti* prin comitatele locuite in precumpenintia de romani. Apoi se vedemu atitudinea ce se va luá in administratiune si specialminte facia de alegerile viitórie. Aci de locu se va manifestá adeveratulu si realulu cu-getu alu noulu Regimu; acést'a mani-festatiune va fi adeverat'a, real'a pro-grama a sa. Conformu acestora vor trebui se iée pusetiune popórale patriotece, si — vom luá si noi facia de acestu guverniiu. Pe vorbe nu vom dá multu. —

Budapesta, in 6 martiu n. 1875.

In *Francia*, ministeriulu nou inca nu e compusu; totusi se afirma, ca *Buffet ar fi* in celu mai depliu acordu cu *Dufaure*, amicu intimu alu lui *Thiers*, si ca deci — fora tota indoie'l'a cabinetulu se va constitui conformu constitutiunei republicane, tocmai votate; dar o depesia mai noua ni spu-ne, ca lucrulu n'a reesitu, din caus'a ca *Mahon* nu vré se elimine pre Bonapar-tisti din cabinetu, si asiá dara ca *Buffet* ar fi renunciatu d'a compune ministeriulu. —

Din *Spania* — totu seiri ne'nsem-nate seu chiar confuze. Mai mare este pleca-rea spre reactiune, decátu spre vr'o im bun-e-tatire; ér *Carlístii* continua d'a fi forte amenintatori. —

Din *Romania* de aprópe 14 dile nu primiramu gazete; semnu ca comunica-tiunile continua a fi eutropite de ometu. —

Cele mai interesanti seiri sunt, din *Romania* si din *Berlinu*. De colo se anuncia, ca *betranulu Garibaldi*, desl in Camera a ocupatu estremulu locu in stan-g'a, dar in realitate s'a facutu intimu amicu alu *Regelui* si alu guverniiului. Municipali-tatea urbei eterne i oferi o vila romantica si elegante — aprópe de vil'a *Regelui*, pentru d'a i face posibilu coatingerea cátu mai de-sa, si — eroulu libertáti primu cu multiamita. Se vede ca vulcanulu democratiei sale s'a stemperatu tare, bagu *sém'a naintea mortii!* —

In *Prussia* dilele trecute — alu siep-telea episcopu catolicu dintre cei condamnati, intr'o buna demanetia, calatori la inchisóre! Insa, cu cátu mai aspru pasiesce legea asupra acestoru santi parinti, agitatori pentru Roma, in contra politiceii lui *Bismark*, cu atátu resistintia loru cresce si se intaresce. La o bulla mai noua a santulu parinte, des-pre carea amintáramu in nrulu precedinte, guverniiulu respunde, prin presentarea unei legi, ce autorizédia pre min. de culte, a de-trage episcopiloru catolici ori-ce subventiune din partea statului, pana atúnci, pana candu acei'a nu si-vor declará in scrisu — supunerca neconditionata sub constitutiune si legile sta-tului. Pe langa acést'a — se intentionédia a intruce dreptulu de *placetu regiu*, ca adeca se se curme comunicatiunea directa a episcopiloru catolici cu Roma, si tóte câte li se adresédia de acolo, se tréca prin censur'a guverniiului si numai acelea se póta fi primite, câte se vor adá nevatematórie legiloru si poli-ticeii statului. — Este unu formale resbelu politicu intre guverniiulu Prussiei si intre santulu parinte infalibile. —

Urmare si inchieiare.

Am inceputu in nrulu precedinte a ne apera de imputatiunea, ca — *n'am fi incercatu tóte, pentru d'a medilocé o mai buna intielegere si conlucrare — in-tre partile diverginti ale natiunei nostre*, si — am ajunsu a aretá, ca noi n'am lipsitu, din capulu locului — consecint-minte a aretá — *uniculu adeveratu puntu de manecare comunu, stéu a con-ducetória comuna — pentru toti romanii, ce seriosaminte voru a meritá acestu nume.*

Am disu adeca, am repetitu, si vomu sustiene pona vomu fi — ca: *ori care ro-manu adeveratu, ne'ncetatu, trebue se doré-sca, si pre tóte cáile, prin tóte medilócele trebue se caute a cáscigá pe sé'm'a po-porului romanu — conditiunile de essistintia, de desvotare si pro-sperare nationale.*

Aci a fost criteriulu nostru. Noi pre fiacare romanu, despre carele ne-am convinsu, ca are acést'a dorintia, ca — nu pregeta, nu se teme seu sfiesce a o profesá pretotindeniá cu tóta francheti'a, si ca lucra, sacrifica chiar pentru reali-sarea ei, — l'am consideratu si reconos-cutu de *romanu bunu, romanu adeveratu*; „*renegatu*” érasu a fost in ochii nostri nu-mai acél'a, carele — nu numai ca n'a manifestatu acea dorintia si n'a fa-cutu nemic'a pentru realizarea ei, ma chiar a trasu la indoie'l'a, a atacatu *necesi-tatea acelor postulate*.

Noi am disu in nrulu precedinte, dar am indegetatu si mai nainte de multe ori, ca — *cáile si medilócele d'a cáscigá acele conditiuni*, potu se fie diferite, dupa imprejurári adeca.

Noi din a nostra parte am ténutu in acést'a privint'a — cu partit'a natio-nale si am crediutu de celu mai corespundietoriu modu, intre imprejurári custatorie, — *proiectulu deputatiloru nationali, substernutu Dietei ungueresci la 1868, pentru deslegarea causei nationali-tatiloru; program'a ténutei politice-natio-nali de la Temesiora din 1869 si de la Aradu din 1872; in fine — in cátu pen-*

tru Transilvania, *proiectulu de rosolutiune* — asemenea alu deputatiloru nationali, susternutu prin dlu *Macelariu Dietei ungueresci* totu in anulu 1868.

Insesi resolutiunile luate la 1848 in campulu libertáti de langa *Blasiu*, insesi conclusiunile de la *Mercuria* si *Alba-Iulia*, — insasi pocit'a *activitate* si — nu mai pucinu pocit'a *passivitate* a fratiloru din Ardealu, sunt totu numai *moduri, cáli, espediinti*, pentru ajungerea scopului fundamentale, precisatu de noi.

Ei bine; ni se dice, ca noi n'am fa-cutu tóte posibilile incercári, pentru d'a medilocé o apropiare si conlucrare co-muna, *dóra chiar intr'o partita*, spre ace-lasi scopu; cu alte cuvinte — propria-mente ni se imputa, ca — noi atátu am ténutu de riguros, de mortisim, la amentite-le programe, incátu — *pre toti cáti — din diferite momentóse cause — n'au fost in stare a se ingagiá la acelea-si, ii-am eschisu si impededatu d'a conlucrá cu noi.*

Aci este gresiél'a in logic'a impu-tatiunei, aci — *ne-adeverulu*.

Concedemu, si — am concessu pu-ruriá, ca — nu toti intelingintii natiunei nostre, ba fóte multi dintre ei, — dupa pusetiunea loru sociale, seu dupa firea si resp. dispusetiunea loru spirituale — nu poteau se se ingagiedie si se lucre tocmai dupa acele programe nationali; da, insa — ce ii-au impededatu pre ace-iasi, a se manifestá pre alte cáli, in alte moduri, macar chiar din mediloculu partitei deakiane seu guvernamentali, — a se manifestá si a lucrá spre *acelasi scopu comunu — astfelu*, incátu — lu-mea se véda, se se convinga de acést'a, — *astfelu*, in cátu contrarii nostri natio-nali si diariale loru, se nu póta afirmá in publicu — cu atát'a cutesare, cumca — *tendintiele nostre, postulatele nostre, sunt numai ale nostre, ale ultraistiloru si utopistiloru, despre cari — cei de prin alte tabere si cei de prin dregatoré pu-blice — nici ca vor se scia!*

Seu *dóra* noi la acést'a — nu ii-am provocatu, nu li-am datu chiar ocaziune de atátea ori?

Apoi óre deca toti intelingintii nostri de prin tóte partile, deca anume toti de-putatii, din drept'a si din stang'a, toti re-presentantii municipali, toti episcopii si demnitarii mai nalti ai nostri, mereu, la tóta ocaziunea, la totu momentulu ce li se ofería — intonau — in variante modu-latiuni de limba — acelesi postulate fundamentali ale nostre; óre in astfelu de casu — respectulu domniloru de la potere facia de noi — nu crescea? si óre odiulu — potea se se concentre in ca-pulu unui'a seu ale unora pucini?!

Si apoi: Óre este macar umbr'a de adeveru, ca — a nostra ténuta, a nostra program'a, se fie impededatu pre cine-va din celelalte tabere, a-si face acea detorintia?

Si in fine: óre deca domnii cei din taberele contrariloru nostri — astadi poteau se ese naintea natiunii *cu dovedé, cu rezultate*, despre activitatea loru nationale, de si pre alta cale, in altu modu, cu alta politica, dar folositória, — óre in astu-feliu de casu, ar poté cine-va se li denege reconosciint'a venita, se-ii considere de contrari, de inamici chiar ai nostri?!

Nu, si éra nu.

Nu de aceea — ii-am ténutu noi pre ei de *perdui*, pentru ca — nu s'au alaturatu cu noi la aceeasi program'a, — nu, ci pentru ca — au intratu in tabere si relatiuni, cari — dupa noi, din capulu

locului li facea *neposibile* sustinerea si *aperarea* basei nationale comune.

Noi — nu am presupusu despre ei, ca — n'ar dori si n'ar afla absolutminte necesari conditiunile de essistintia, de desvoltare si prosperare nationale, — nu; dar am sciutu, ca densii se despartira de catra noi, pentru slabitiumi personala, si se insocira taberelor straine, cu euventu d'a spriginii de acolo caus'a nostra comuna, precandu noi eramu convinsi, ca — acelesi slabitiumi personali, cari ii-au indepartatu decatra noi, li vor astupa gur'a si chiar tempingetulu — acolo, in acele tabere straine!

Cine nu vedea din capulu locului, si cine astadi nu s'a convinsu, ca caracterulu principale alu stepanirii magiare este *netolerantia nationale*?

Si — *eta* aci caus'a, pentru care noi — nu potemu se dorimu si se ne bucuramu, de ingagiamentele peste totu ale romanilor — fie in dregatorii, fie in partitele domniloru, — pre catu timpu suntemu atatu de pucini, si ne aflamu in lupta pentru essistintia. Alt'a ar fi, candu noi nu ne-am fi convinsu — despre *netolerantia* domniloru magiari facia de ori-ce pretensiune nationale, chiar facia de interesele vitali ale poporaloru nemagiare. Noi scimu, ca deca magiarii ar fi — macar cum erau *Schmerling* si *Nadasdy* — partiniteri romanilor, dregatorii si deputatii si prelatii nostri — ne ar intrece pre noi, dupa-cum se adoperau a ne intrece pe la 1861 pana catra 1867 — intru professarea si manifestarea nationalitatii! Dar ca nu sunt asiá, trebuie prin *pasire comuna, firma si solida din partea noastra, se-ii aducemu a fi asiá!*

Acesta doctrina si resp. politica propunend'o si sustinendu noi din capulu locului cu consecintia: cum ni se pote noa imputa, ca — n'am incercatu tote, pentru apropiarea si ingagiarea spre celasi scopu nationale — a diferiteloru ostre capacitati si resp. partite?! Ca lora nu ni se va insinua, ca — de ora ce o data, cei ingagiati prin diferitele posturi si resp. partite straine, nu sunt in stare a conlucra cu noi spriginindu-ne, — apoi noi cei liberi — se ne acomodamu starii lor, se nu facemu nici noi nemic'a! Se lasamu pre bietulu poporu neorientatu, ca si in trecutu, preda lupiloru nesatiiosi! —

Credemu ca — vorbiramu obieptiv-minte, fora tota patim'a, si — credemu ca vom fi priceputi si justificati. —

Budapesta, in 5 martiu n. 1874.

Logic'a si moral'a vatamata — nu ierta, nici crutia pre cei mari! Nime se nu-si intipuesca, ca prin puterea sa momentana, politica si fisica, va pote *ucide moral'a in anime* si *scintila logic'a in capetele sanetose*.

Precatu timpu omenii sunt omeni, si — nu parasescu societatea civila, nu spargu staturile, si — nu se imprascia prin munti si codri, casti ferele selbatece, *logic'a* si prin *logica moral'a* — li este *absoluta necesitate*, fora de care — nu potu traí langa olalta, pre care — cine nu v're s'o reconosca si respecte, curendu seu mai tardiu va trebui se o senta, se-i senta man'a resbunetoria.

Epoc'a de astadi — dora ca nici un'a pana aci, de susu de la putere s'a incercatu a desconsidera acestu adeveru si a pecatui in contra-i cu o cutesare orba, cu unu cinismu uritu: dar a si patit'o.

La noi din coci de Laita, acesta politica pecatoasa — aduse tier'a si pre popora, aduse specialminte pre elementulu conducetoriu, la sapa de lemnu. Din colo pesta Laita, pung'a si rafinari'a fiindu mai mari, calamitatea — n'a ajunsu atatu de invederata, desi ea nu este mai mica.

Krach-ulu, prim'a isbanda a nemoralei publice, a seracitu pre Austria, dupa constatari positivo — celu pucinu cu *unu miliardu*, si pre cetatienii parteculari — celu pucinu er cu atat'a. Administratiunea rea, nemorale si nelogica a dloru magiari, de siepte ani in coci — de buna sema a seracitu tier'a si pre parteculari — er cam cu atat'a!

N'avemu nici cata indoiela, ca unu bunu si fidele economu de statu, deca s'ar

pune sa calcule — dupa toti factorii reali — tote daunele monarchiei si ale poporaloru ei de la 1867 in coci, ar constata unu minimu de 4—5 miliarde.

Da; dar acestea sunt daunele materiali; cine nasa ar pote se nege, ca *daunele morale* sunt inca dora mai mari si mai greu rarasatorie!

Au incetatu poporale, chiar si cele mai patriotice, mai leiali, d'a mai crede cum credeau, ca — *binele lor, adevverulu si dreptatea*, este scopulu, este steu'a conducetoria a coloru de susu, de la putere!

Multimea, mass'a cetatieniloru, incepe a vede in totu ce — de susu se predica — *santu si sublimu*, in *patria, lege, dreptate, bisericu, umanitate*, etc. etc. — numai *amogele domnesci*, pentru d'a pacali si despoia pre popora, tie-nendu-le astfelu astadi cu mintiun'a — in jugu si orbia, precum in secl'i trecuti le tie-neau cu *forti'a fisica!*

Si eta, aci e periculu, la care noi pururi am avisatu, de care noi ne'ncetatu ne-am trudit a feri pre cei mari, patri'a, tronulu, societatea.

Dia de dia — evenimintele vinu a ne justificu. Dar — domni de la putere cu atatu mai tare se inversiuna in contra nostra. Ei nu — se se caiescu ca au gresitu, si se caute iute a se indrepta, ci — ei se supera, se infuria asupra nostra, pentru ca li-am predisu din capulu locului consecintiele pecatelor.

Ei bine, facia de noi, in contra nostra, potu domni se-si face placerea isbandei; cai o turma de peccatosi pururii pote se-si resbune asupra unuia seu unora pucini omeni: dar — de judecat'a lumei totu nu vor scapa, si acesta judecata — vor vede, ca spiritulu dreptatii eterne, legea lui Ddieu, are se li o distedic chiar prin amicii lor, si chiar atunci candu ea mai pucinu li-va fi la socotela.

Judecat'a adusa de jurati in procesulu *Ofenheim*, tota lumea nepreocupata o consideru de o judecata a *memoralei politice guverniale de peste Laita*. Opiniunea publica cea morale si luminata, in Europa intraga — tiene si pronuncia ca — *achitarea lui Ofenheim — este Sadova morale a Austriei!* ca prin aceea — *partit'a omeniloru de onore a suferitu cadere!*

Sciti, ce va se dica acest'a? Nemicu alt'a, decatu, ca — *in Austria umanitatea si dreptatea sunt puse sub piciora si condamnatu publicu!* Ca — Austria a incetatu a fi unu statu de dreptu si de cultura, si se califica de — *statu nemoralu, statu barbaru!*

Apoi la noi din coci, in trufasi'a Ungaria, *spargerea si caderea cu rusine a marei partite deakiane*, ce sengura stepania si folosiá tier'a, — *ce alt'a este, de catu — o grea isbanda a logice si moralei desconsiderate si vatamate!* Celu pucinu astfelu o splica toti cei ne-atinsi de valurile trecutului, cei desinteresati in cauza.

Omulu intr'adeveru se ingrozescu candu aude judecat'a coomeniloru maturi, solidi si nepreocupati, si candu cetescu judecat'ile foiloru necorupte!

Ei bine: ore se fie acest'a spre folosulu tierii, tronului, poporaloru, seu chiar si alu domniloru faptuitoru in — acesta era noa, spurcata? Ore domni magiari de la putere — se nu veda, se nu senta, se nu pricepa, ca — acesta cale si politica duce la totale perire, si inca cu pasi forte repedi?!

Suntemu cu unu nouu guvernium in fronte: *am dori, ca acest'a se ide in mai matura si mai scriosa de judecare — punctulu de unde au pornitu, calea pre care a mersu si stadiulu la care a ajunsu Monarchia noastra de la 1867 in coci, — se-si traga socotela cu legile violete ale naturii, ale lui Ddieu!*

Budapesta, in 28 fauru n. 1875.

Dupa-ce am aretatu in nrulu 9 alu *Albinei*, pasii intreprinsi de tenerii romani, intru interesulu reconstituirii societatii literaria-basericesci, precum spre mare mangaiare sufletesca au avut'o in Viena, si dupa-ce am comunicatu in scurtu resolutiunea arbitraria, prin care li se denega o cerere atatu de justa si nevinovata, — immomentadu totu odata si societatea slava, ce essista; vinu aci a roga se-mi permiteti, dle Redactore, a-mi implini promisiunea, respunsiendu la intrebările de la finea acelei correspondintie. —

Am spusu ca teneriloru romani li se dede amentit'a resolutiune — numai dupa

stergeraa societatii slave, despre care sorte a acesteia in anulu scolast. trecutu nici o vorba nu se audia. Eta caus'a. In anulu trecutu nrulu Slaviloru si alu Romaniloru era ceva mai marisoru, de catu in acestu anu. Intre tenerii slavi erau si patru croati, cari au potutu servi de modelu, ca — cum trebuie cineva se-si pretiuosca limb'a si natiunea, fie acest'a catu de mica si de inapoiata; cari croati deci, sum securu, ca ar fi protestatu in celu mai energicu si resonatoriu modu in contra unei atari nedreptati. Dni superioru au avutu de destule ori ocaziune, de a se convinge despre constantia si caracterulu, despre concordia si buna intielegere, ce domnia intre acesti teneri. Er despre tenerii romani ei cugetau, ca absolvendu vre o duoi-trei, pre cari ii-tieneau de agitatori, se vor duce pe aci-incolia, er in loculu lor vro vent nesce instrumente orbe, nesce mamaliga morta, cari vor joa dupa cum vor dice dinsi. Dar — nu e asiá, dloru superioru; nu acei duoi-trei ve-au neliniscitu, ci ceialalti toti! Acei duoi-trei ca alesi si tramisi la dvostra, aveau detorintia de a merge, incredintiatu, ca mai betrani, cu aperiarea acelei sante cause; er acum vo veti convinge, ca totu acelea principia, credintie si aspiratiuni le profesedia toti cu totii!

Cu slavii in parte, domni superioru si-au ajunsu scopulu; cai intr'adeveru intre aceia se observa o amortiela, unu indiferentismu — facia de drepturile lor peste totu: cu romanii in sa sunt insielati amaru. Trebuie se se scie, ca tenerii romani nu au suptu spiritulu romanescu nici in Viena, nici in altu locu, ci de la peptulu mameloru lor; si — nici Pesta, nice macar Dobritinulu, nu-ii va despoia de sentimintele, principiale si aspiratiunile lor nationale; ei vor remane romani precum au venitu aici, si precum trebuie se fie dupa chiamarea, dupa detorintia lor nationale, spre a nu insiela natiunea si pre acei cari ii-au tramisu aici, si cari astapta dela ei, ca se cresca ore candu populu *crestinescu si romanescu*. —

Dvostra in se ce Ve diceti *Superiori*, dar pentru cele mai sacre sentiminte si cele mai urgenti trebuintie ale poporulu romanu — nu aveti pricepere, Dvostra prin astfelu de nedreptatiri tramitati acasa in fiecare anu cei mai neimpacati si inversiunati inamici ai tendintiloru si scopuriloru ce urmariti, scopuri cari, fiti securi, ca nici candu nu-le veti ajunge, cai ele sunt nenaturali si nemorali, si deci resolutiunea, barbat'a, mandria si caracterulu romanescu se revolta in contra-li; astfelu iubirea de limba si de nationalitate le veti gasi in tenerii romani din ce in ce totu mai iritate si invapati; veti pote face martiri. — nici candu in sa tradatori ai poporulu ce li-a datu essistintia! — Atat'a despre societate.

Vinu acuma a comunicu in scurtu despre cantulu basericescu si diurnalele romane, pentru ca se vedea lumea romana, ce insamna a ajunge sub man'a si guvernarea nesocotita, ingamfata a unoru magiari essalitati, caroru sentiulu de dreptate si ecitate li e o vorba gola, cari se joa cu umanitatea si o insulta cu frivolitate.

Alumnii romani sciindu ca sunt tramisi ai i spre a se cultivu si perfectona pre tere-nulu *na ionalu-basericescu*, si esoperara cu mari dificultati, prin multe rogari atat'a, de-unulu dintre dinsi li propunea cautulu basericescu, si astu-feliu se ajutau cum poteau, numai ca la returnarea lor in poporu se nu li lipsesca o recerintia principala a santei loru chiamari. Dar ce se vedi! Nu erau destule cate se planuia si fauria in contra loru pentru viitoriu; nu ignorarea si denegarea celei mai juste cereri a lor; nu era destulu aceea, ca intre superioru nu e nice unulu romanu in seminarium, carele se-ii apore si con-ducu cu amore, pre cum se bucurau de atare in Viena si precum — pare-ni-se li se promisese ca vor ave si in Pesta; — ci dupa ce presiedintele scolei magiare era pre aci se scotia pre clericii romanii cu bataia din localitatea societatii magiare, unde li se destinase locu, spre a tiené o ora pre septemana, — de odata fusera incunosciintiatu, ca *deprindereu in cantarile basericesci romane nu li se mai pote concede*, din cauza, ca — *nu e tempu si localitate spre acestu scopu!* Nu o tempu? Ba este, si inca pre multu, intrebuintiata adeca spre de aceea, cu cari tenerii romani nici

candu nu se vor intelni in vietia, si catra cari se vor porta totu de a un'a cu antipatia si dispretiu; cai nu se referescu nici decatu la conditiunea si misiunea lor! Este; caei ei si-alesera o ora, care li era concesa pentru distractiune, sciindu bine, ca fara de acest'a nu vor fi preoti, ci nesce individi cu o conglomeratiune numai de dogme in capu, dar fora folosu, fora mangaiere pentru turm'a pastorita. — Nu e localitate? Dar nu; — nu este bunavointia; localitati sunt multe; caei in edificulu seminarialu potu locu nu 74 de teologi, ci 400! Tenerii magiari, au odaia separata pentru tienerea siedintiloru lor, odaia separata pentru bibliotec'a lor, odaia separata pentru cantu si altele multe de o insemnitate bagatela, lucruri, ce nice decatu nu pretendu chilii separate; ne mai amintindu si de acelea localitati, cari parte sunt inchise, parte sunt date ca se se boieresca in ele argatii dlui Rectore!

Ea in pucine trasure vietia teologiloru romani din seminarium centrale de aici; eca ce clericii nostri au de a indura dela dni superioru magiaroni, prin a caroru purtare suntu totu o data espusi calumniiloru si insultelor teologiloru magiari! — In acesta privintia — rogu, Dle Redactore, se permiteti a amentu numai unu casu, din care publiculu romanu se-si pote face o judecata drepta, despre malitia acestoru teologi si de conduit'a lor facia de celealalte nationalitati. In anulu trecutu fiindu diu'a ono nasteca a unui alumnii s'avu, unulu dintre magiari, pre candu se aflau cu totii in refectoriu la cina, striga — *eljen — cutare!* La acest'a slavii eurupsera in urari de *„jivio!”* Acum in sa magiarii prorupsere in cele mai furiose — *„elall!”* — tassandiu-i pre slavi de agitatori si panslavisti. Caus'a acest'a a remasu apoi morta; caei culpabilii erau magiari. Nu asiá se intempla inse cu slavii, cari deca esiau vinovati, securu ca aru fi fostu dati pre usia afara.

In urma eca in scurtu si istoria diurnaleloru romane.

Vediendu superioru interesarea cea mare a publiculu romanu, si in specie a onoratorulu Redactiuni de la foile romane, de tenerii romani de aici, mai antaniu — sub preteste, ca prin cetirea atatoru diurnale neglegu studiale, oprira *„Albina,”* si *„Romanulu,”* er dupa-ce vedura ca tenerii romani nici aici nu-si pleca capulu ca oile de junghiare, ci ceru intrare libera diurnaleloru romane in seminarium, la urma acestia capetara resolutiunea, ca — *deore-ce numitele diurnale suntu ortodosse* si scriu *in contra statulu si a natiunei magiare*, nu se pota suferi intr'unu institutu magiaru si catolicu! Vedi asiá. Magiariiloru li se permite cetirea de diurnale pline de injurii si furia selbateca in contra natiunei romane, — firesece, pentru ca suntu magiare, mai solviundu-se acelea chiar din banii seminarium; *romane*, — nu se permitu, nu — caei suntu pline de dacoromanismu si *„escitedia sentiulu natiunalu romanescu,”* pre cum a disu dlui Rectore,

Dar — se nu aluneca cine-va a crede, ca dora tenerii romani la astfelu de machiavelismu au tacutu si s'au supusu; nici de catu, ci in data unulu a reflectatu pre dlui Rectore, ca dupa a sa credintia, *a-ai stimu si iubí limb'a si natiunea este o virtute er nu crima*. La aceste dlu Rectore tacendu a inceputu a se preambila prin odaia, spre a afla unu respunsu protrivitu, inse elocintia si sapiintia i denegara servitiulu! — Obieptiunea, ca prin cetirea diurnaleloru, tenerii si-aru perde dinaintea ochiloru scopulu principale, pentru care suntu tramisi aici, e unu pretestu miserabile; fiindu unu adevveru recunoscutu — nu numai de profesorii facultatii teologice, ci si de alumnii magiari, cumca tenerii romani, prelanga limb'a latina, in care se propunu studiele, mai escedia si prin diligintia intre ceialalti; nu de studia si calcule bune i dore pre dni superioru magiari, ci de acea, ca clericii romani se se simule si acomodadia scopuriloru magiarone ale lor, calcandu-si in peciore conviciunile si credintiele nationale. Ca scopulu stramutarei alumniloru romani de la Viena in Pesta, nu a fostu si nu e altulu, decatu propusulu de a ii despoia de sentimintele, credintiele si aspiratiunile lor nationale, asiá pote decumentu cu nenumerate fapte intemperate, dar

voiu a incheia amentindu numai unu casu. E sciutu, ca pretiutendia in seminaria, teologii se deprindu in contiuni basericesci, oblegatu fiindu fiacare alumnu a predica odata in anu. Dar — eca si aci dreptatea, moral'a, ecitate magiara! — Limb'a magiara in prim'a linia, si ca tolerate limb'a germana si latina, suntu limbele, in cari tenerii romani, slovaci, croati, rusi — suntu constrinsi a se dreprinde in contionare. Romanii si croatii au pretensu indata dupa intrarea loru in acestu seminaru, se li se conceda a contion'a in limb'a loru materna, ne-avendu romanii dupa esirea loru din institutu, nice unu contactu cu limb'a latina, si cu atatu mai pucinu cu cea magiara sau germana — in afacerile loru basericesci. Dar eca unu motivu absurdu si malitosu, cu care se respinge just'a si rationale loru cerere. Li s'a diu, ca dñii superiori si alumni magiari, nu pricepu limb'a romana, croata etc. si asi'a nu se pote permite concionare in aceste limbe! Ei bine; acest'a este adeveru; inse — Deca roman'a nu o intielegu, intielegu cea slava; caci nu credu se me insielu deca dieu, ca acest'a li este propriamente limb'a materna, er nu cea magiara, pre care astadi e sdobescu si schilavescu intocmai ca si romanii. Er apoi dalta parte, esependu vr'o 4—5 alumni, romanii si croatii — intocm'a atatu de pucinu pricepu limb'a magiara.

Eca in pucine trasure descria fericirea teologilor romani din Buda-Pesta; eca ce aceia au de a indura dela dlu Redactore si dela ceialalti Superiori, prin a caroru portare suntu espusi calumneloru si insulteloru colegiloru magiari si magiaroni. — „Sed vana desideria, vana conamina!“ Pentru ca — desi astadi ve stau la dispusetiune, dloru Superiori, diferite mediloce spre a calca in picioare drepturile romaniloru, — totusi si intimidari, si promisiunile intrigante, prin cari voiti a magiarisa, vor scoi romanii a le respinge cu constantia si demnitate romana, ori de cate ori vor vedea atacata esistentia si onorea natiunei si a baserice romane. Se voru duce unii, si voru veni altii, cari inse asemenea voru pasi totu cu acea barbatia si resolutiune pentru drepturele ce li competu in acestu institutu. Cei presenti nu voru inceta a se plange si a reclama dupa atinsele loru drepturi, pre tote calele posibili, oneste si legali, impacati cu conosciinta, ca si-au facutu detorinta facia de cei ce li-au tramisu aici, facia de natiune. Dvostra dloru Superiori, practicandu si mai in colo portare arbitraria, dura si nedrepta facia de alumni romani, poteti fi securi, ca — adi-mane vi se va dice: *Remasv bunu! adio!!* „Una salus victis, nullam sperare salutem!“ — *Brutus.*

„Omenii de omenia si—ceialalti.“

Sub acestu titlu, foi'a liberaliloru de preste Laita, „*Deutsche Zeitung*“ din Viena, in fruntea nrului seu de joi-a trecuta, publica unu articlu pre memorabile, carele spune unu mare adeveru — destulu de lamuritu, spune implicatu si respicatu, ca — „lumea este a celoru curagiosi“, apoi aretandu, ca si la noi ca in ceialta lume mare, societatea se imparte in doue tabere, in a „*omeniloru de omenia*“ si in a — „*celoralalti*“, adeca a blastematiloru, incheia cu intrebarea, ca — *cari ore sunt cei curgiosi in Austria nostra?*

Merita ca onorabilulu publicu alu nostru, se conosca si se-si insemne bine ideiele si argumentele acestui neamtiu, caci conosciendu-le, le va pote aduce in legatura logica cu multele nostre lupte si necasuri, si apoi — in multe privintie ne va pricepe si pre noi mai bine si va pricepe, ca — de unde vine de intempnandu cu pretensiunile nostre cele drepte — atatea greutati si pedece — in tote partile, in catro ne intorcemu cu cuvintele unei anime curate, unui cugetu moralu si leiale.

Citat'a foi'a ia indemnu d'a scrie, din unele adrese ce i-au venitu — mai mare parte anonime, prin cari i se descopera incredere pentru tinent'a ei in caus'a *Ofenheim*. Ea adeca, acea Redactiune, mereu a pledatu in contra lui *Ofenheim*, descriindu-lu ca pre unu monstru morale si crediendu-i condamnarea de o necesitate pentru salvarca umanitati in statu. Se vede deci, ca multi dintre lectorii acelei foi au consentitu, dar ca — pre pucini au curagiulu d'a spune acest'a — sub numele loru pe facia,

Eca cum argumenta numit'a foi'a :

„Este greu, a conosce in societate pre omenii de omenia dintre ceialalti; caci ei in vieti'a comuna traiescu la olalta pe celu mai bunu picioru. Comerciantole celu onorabilu, carele si-a cascigatu averea in sudorea faciei sale prin laboriositate de ani indelungati, saluta amicalminte pre coticariulu ce printr'o apucatura cutesata si-a facutu stare. Elu scie, ca acest'a s'a imbogatitu prin insielatiune; elu scie ca acest'a si-a aruncatu mregi'a pana la marginea legii criminali, scie ca s'a invatitu — despoindu mii: inse — ce se faca? coticariulu are bani, apoi in lumea comuna celu ce are bani se mesura cu aceasi mesura, ca si celu mai bunu si mai de omenia. Mai multu, unu orcsi-care renume de reutate — intre imprejurari nice nu strica, si nice nu iucepe indoiela, ca in lumea daraveriloru se bucura de multu mai mare creditu hotiulu ce a adunatu avutia, de catu omulu de omenia!“

„O solidaritate intre omenii de omenia — nu esiste; fie-carele este onorabilu pentru sine, intre cei patru pareti ai sei. Aci — fie-care se plange amaru pentru lumea stricata, pentru lips'a de principia morali in comerciulu si in vieti'a sociale; aci injura asupra foiloru si a nune asupra acelei, pre care in tota diua o cetesce cu gratia, pre care inse — totu o prenunera regulatu si chiar o spriginesc!“

„Cu totulu altfelu sunt — ceialalti. Acesti'a tienu la o lalta ca scietii; unu semnu secretu ii lega pre toti. Ei se pricepu, for'a face multa vorba, si mai vertosu — for'a se oblega in scrieu! In procesulu *Ofenheim*, in desiertu a fostu ostentia d'a afia documente scrise, despre conotielegerea intre acele cu *Brassey*!“ „Cele mai murdarie afaceri — ei le deslega in celu mai culante modu. Ei — se conoscu, se pricepu, se spriginescu unii pe altii, unde numai potu. Cine o data s'a adeveritu alu loru, pre acel'a nu-lu lasa ei se cada. Ei — unii catra altii sunt preventori, spriginitori, ba chiar cu omenia, — sciti, *omenia dintre lotri*! Ei — nu suferu in sfera loru pre nimenea, care nu apartiene la ei cu trupu cu sufletu; ei — unde potu, impedece ca vr'unu omu de omenia se cascige ceva, si ei — nu tienu, nu cetescu si nu spriginescu o foia, carea nu este de colorea loru.“

„Din acesta solidaritate se splica succesele loru din ce in ce totu mai mari. — Pre-cundu *cei de omenia* tienu fie-care in casa sa, cu usile inchuiate — monologuri, si cei mai curagiosi intre ei cate o data isbuenescu prin cate unu articlu *anonymu*, „*ceialalti*“ lucra barbatcescu a exploata catu mai multu invingerile cascigate. Facu ovatiuni pentru omenii ideiei loru; ne-curmatu batu tob'a, pentru d'a recruta partesani! Ei se prefacu, mintiescu, falsifica, tiesu intrige, astadi mai cu energia ca ori-candu alta data. Multimea, poporulu, alerga cu ei si — li crede; — in acestasi timpu cei de omenia — ce facu? — Ce? — Apoi ei stau la o parte, se iuta si se necagescu, dar — *numai in tacere*, ca — nu cumva cei rei — se li faca ceva!“ —

Ce dici la acestea, amate cetitoriu?

Asia-dara ca — reutatea omeniloru stepanesce tier'a Imperatului, prin cutesarea ei orba!

Da, o stepanesce, dar o si *ruinedia*. Deja a ajunsu monarch'a Austriei, de se asemena cu putred'a Turcia, pre carea o mai sustienu poterile straine, pentru ca — nu s'an potutu inca intielege, ca — cum s'o imparta intre sine!

Oh, amata natiune romana! *pastraza-ti moral'a, credinti'a in Ddiu si dreptate!* Fereseti copiii tei de cium'a stricatiunei celoru de la potere, celoru cutesatori intru a storce si sugruma!

Poporale, chiar si tronurile, cari vor cadea preda acelei clase de omeni, ce — nu crede in Ddiu si dreptate, ci numai in avere si stepanire cu ori ce pretiu, de buna s'ema ca vor peri ca vai de ele; pentru ca — esistintia loru, activitatea loru, directiunea loru — este in contra naturi! —

Dela Diet'a tierci

La 3 l. c. Cas'a reprezentativa a Ungariei a tinentu o siedintia sub presiedulu vice-presiedintelu *I. Bano*.

In acesta siedintia — dupa cele formali — s'au prezentatu Dietei membrii noulu

cabinetu, in frunte cu ministrulu presiedinte, *br. B. Wenckheim*.

Ministrulu — presiedinte, accentuandu greutatea situatiunii, se roga de spriginulu deputatiloru, cetindu totu o data programulu noului ministeriu.

Prim'a nisuintia si problema a noului cabinetu, dupa programulu prezentatu, va fi regularea cassei statului si in legatura cu asta si a administratiunii tierci, si anume:

1. Prin punerea in vietia a celei mai mari economisari si intre marginele sistemii actuali, dar tienudu contu de chiamarea statului.

2. Prin regularea administratiunii in sensulu strictu, incependu din centru pana in comuna, si in legatura cu asta prin regularea administratiunii finantiali si a unoru agende tioneorie de administrarea justitiei, firesce intre anumite limite si la certe afaceri, ca astu-feliu se fie armonia in administrare, dar si reducerile se se faca in o mesura mai insemnata.

3. Prin modificarea proceduri procesuali si de concursu, precum si a institutiunii esecutoriloru; prin regularea proceduri disciplinari si prin alte asemeni dispusetiuni, ca astu-feliu administrarea justitiei peste totu se fie mai prompta si mai buna, dar ea se coste statulu mai pucinu.

4. Prin regularea drumurilor ferate peste totu, precum prin impartirea loru mai potrivita, prin impreunarea celoru mai scurte, prin regularea tarifei si prin introducerea unei controle mai acurate, ca astu-foliu se scada sum'a de garantie.

5. Prin regularea lucrurilor publice, ca si aci se scape statulu de unele spese.

6. Prin redicarea veniteloru, inse fora introducerea de dari noue, si anume: a) prin delaturarea greutatiloru ce impedece incassarea dariloru esistinti si a veniteloru; b) prin redicarea rentabilitatii la drumurile ferate — daca nu pe alta cale, prin esarindarea loru ori in parte ori peste totu; c) prin o administrare mai potrivita a paduriloru statului; d) prin administrarea mineloru, astu-feliu ca esarindandu-se minele de feru, de carbuni ori intreprinderi de fabricce, celu pucinu se nu se puna prin asta sarcine asupra statului.

Afora de acestea regimulu actualu promite:

7. Ca va cere a pune in vietia cassele domesticale, prin cari — desi se vor ingreui ceticatii cu sarcine noue, totusi se corespunde cerintieru autonomice si se valoredea directiunea de economisare pana in cele mai din urma organe ale administratiunii.

8. Ca valorandu dreptulu data relative de conventiunile vamali si comerciali, si pana la deslegarea catu de curonda a sistemii vamali peste totu, va face dispusetiunile corespundietorie dreptatii, eftinetatii si intereseloru cassei statului si in privintia dariloru de consumatiune.

9. Ca va cere se resolve in celu mai scurtu tempu cestiunea bancei-natiunali.

10. Ca va pregati unu proieptu relative la intrebuintiarea bunuriloru de statu, astu-feliu ca se se refundeie, resp. amortisedie imprumutulu celu de 153 mill.

Dupa cetirea acestui programu, ministrulu-presiedinte roga Diet'a, ca se spriginisca regimulu actualu, daca acestu programu i convine.

E. Simonyi reflecta asupra celoru petreute de la prorogarea siedintieloru si arata cum a fostu intrebuintiata corona pentru compunerea si formarea partitiloru, cea-ce nu se pote uni cu principiile parlamentarismului; de aci, in numele seu si a aderintiloru sci, pentru de a nu se face din asta casu de precedintia, protesta contra atarei proceduri. Dupa acestea dechiaru, ca facia de regimulu actualu partit'a sa nu va face opusetiune cobicosa, ci va fi numai o opusetiune de controlu.

Br. P. Sennyei dechiaru ca elu si partesanii sei si-vor pastra o tinenta rezervata facia de regimulu actualu, si avendu naintea ochiloru fericirea patriei, i vor face opusetiune loiale si cavalesca.

Asemena dechiaru si *c. M. Lonyay* in numele seu si a partisaniloru sei.

St. Bittó reflecta, ca ataculu ce i fece *E. Simonyi* nu este la locu, de ora-ce elu nu a intrebuintiatu Corona pentru formarea de partite, ci a servitu acesteia cu informatiuni

de orientare, er pe ea cale si-castiga Corona orientarea nu este de a se deslucei aci.

Dupa acestea se enuncia de la presiediu, ca prin intrarea presiedintelu casei, *B. Perczel*, in ministeriu, acest'a si-a depusu mandatulu de presiedinte alu casei; astfelu se invita Diet'a se alega unu nou presiedinte.

Intre manifestari de cea mai mare placere se prochiamu *C. Ghicz*; acest'a inse se scola si reflecta, ca acesta alegere are se se temple conforme ordinei casei. Se va templu in siedintia viitoria.

Anuntiandu-se inca depunerea mandatulu de deputati a noiloru ministri, siedintia se redica. —

Zamu, in Tnnia, in 2 martiu n. 1875.

Onorata Redactiune! Una nedreptate ni-se face ne-mai audita! Ni se pune ca fortia de preotu unu individuu, noa cu totulu nesuferitu si ne doritu, — in contra caruia, am protestatu, la scaunulu protopopescu, din tractulu *Iliei* — inca in anulu 1872 in scriu si de ne-numerate ori prin graiu; am protestatu la sinodulu archiepiscopulu din Sibiu, anulu 1873; am protestatu catra Escelesia Sa, fostulu archiepiscopulu si metropolitulu *Procopiu Ivacicoviciu*, prin telegrame si in scriu de doue ori; — am protestatu si acuma catra Escelesia sa Parintelesu Metropolitulu *Mironu* prin scrisore si telegrama; — si dupa tote acestea individulu po care nu-lu dorimu se ni fie preotu, *Ioannu Popa*, toema plec'a la Sibiu spre primirea darulu protiescu, pe sem'a nostra, absolutminte fora voi'a nostra! — Pentru acest'a rogamu pre onotat'a Redactiune, a da locu in stimat'a foia „*Albina*“, protestulu ce urmédia, fiindu-ni publicitatea, opiniunea publica, uniculu refugiu ce ni mai remnase indignatei nostre anime.

Protestu:

Protestamu serbatorescu, si dechiaramu, ca pre *Ioannu Popa*, ne-alesu si nedoritu de noi, nu-lu vom primi de preotu in parochia nostra, ca capelanu langa preotulu *Isaia Poja*; — pentru ca: publicarea concursulu in „*Tel. Rom.*“ nu a fost cu scirea nostra; pentru ca alegerea lui nu au fostu dupa lege; pentru ca in contra acesteia proceduri s'a protestatu catra scaunulu protopopescu alu tractulu *Iliei*; pentru ca — in contru lui s'a protestatu la sinodulu din 1873, catra Escelesiile Loru, parintii metropolitulu in anulu 1874 si 1875, si protestamu dechiarandu ca pana nu se va publica concursu nou, dupa lege, si nu se va alege preotu dupa formele legii, dreptu de a octroa nu vom recunosce!

In fine pentru linisirea nostra ceremu, se se tramita din altu tractu preotu, ori protopopu investigatoru, asupra intregii proceduri de pana aci in caus'a alegerii de capelanu pentru parochia nostra, pentru ca se se convinga ven. Consistoriu, ca este in nedreptu si retacire. —

Pentru comuncel basericesci *Almaseselu* si *Micanesci*,

Comitetulu parochialu.

Sabiu, 1. martiu 1875.

Cu bucuria vinu astadi, dle Redactore a vi relatati despre unu inceputu de vieti sociale la Romanii d'aici din Sabiu, cum de multu trebuia se se faca elu. Se se adune Romanimea de aici la o „*convensie sociala*“, multora, nu li-ar veni lucru *curiosu*; dar noa, ce ne-am dedatu a fi totu unulu cate unulu, asi'a in catu de mai multi ani, abia la cate unu balu ne mai puteamu intelni mai multi la olalta, — firesce ca ni pare unu ce nou, ba chiar *strainu*, totusi pre placutu. Ce e dreptu, numerosa inteligentia atatu cu, catu si fora familie, pre catu se afla aci, facia cu alte orasie, ar fi putu si ar pute se faca multu nunumai in respectulu culturalu, prin sustinerea unei casine — do esemplu, ci si in respectulu scopuriloru filantropice, prin infiintarea de reuniuni etc.

Dara casina nu avemu, vre o reuniune nu esiste; de aceea salutamu cu dupla bucuria iniciativ'a unoru pre stimati dd. pentru infiintarea unui *coru musicalu* in locu.

Meritulu principalu la asta intreprindere lu-are fora indoiela pre on. d. *Dr. A. Brote*, directorele bancei „*Transilvania*“. Sunt ca-eva septemani, decandu dsa aduna in juru si mai multi tenori, compuse unu coru, cu caro apoi inveti mai multe piese musicali.

Prim'a debutare a acesteia intreprinderi laudabili avu locu sambata in 27 fauru. Spaciós'a sala de la „*Corona*“ era plina de publiculu celu mai alesu.

Pe candu trebu se laudamu zelulu si diligintia membriloru de la corulu vocalu, totu atunci cu multu mai multu, cauta se ne sprimemu recunscinti'a si multumiti'a nostra facia cu gratioscele domne si gentilele domni-siore, cari inca avura bunetate a ne delecta in ser'a acest'a, pre cum se va vedé din program'a urmatoria, carca fu esecutata cu ea mai mare precisiune si acuratetia, intre aplauscele publiculu intregu. Eta program'a:

Mai antaiu caută corul: 1. „Măi. Tatara,“ memento Romanului cătra dusmanu de *Alexandru*; apoi urmă *Uvertura la „Egmont“* de Beetoven pentru piano, esecutata de dōmn'a și dsiōr'a *Brote*; de asemenea *Fantasia si variatiuni despre motive, din opera „Somnambula“*, esecutata pre violina de dlu *Bardilla*, si acompaniatu pe piano de stimat'a d socia a dsale; si acuma — „*Barcarola*“, esecutata de coru cu acompaniamentu pe piano de dsiōr'a *Brote*; apoi — „*Les deux Anges*“, piesa caracteristica de Faques Blumenthal pentru piano, esecutata de dsiōr'a *Stanislaw*; *Uvertura la opera „Zampa“* de Gerold, esecutata pe piano de domnele *Moga* si *Badila*; in fine — „*Corulu soldatiloru*“, din opera „*Margaretta*“, de Gounod, cantatu de coru si acompaniatu pe piano de dn'a *Brote*.

Publiculu — potu spune că a fostu satisfacutu prē deplinu. Ne'nteruptele aplause n'au fostu de cătu unu tributū meritatu pentru domnele si tēnerii debutanti.

Inca o data gratulāmu junei reuniuni si prē demnului ei conductoriu, dorindu-li si in venitoriu succesel' cele mai imbucuratorio.

Dupa terminarea programei urmă dantiu, care tēnu pāna pe la 2 ore, candu ne despartiramu ducendu fia-care cu sine suvenirile cele mai placute. V.

L. Satulu-nou, in fostulu conf. mil. fauru 1875.

(Zelulu romaniloru pentru cultur'a loru nationale.) Pe sēr'a de 13/25 fauru n. avui fericirea d'a asiste la una petrecere solida in comun'a vecina *Satulu-nou*. Onorat'a inteligentia romana de acolo, avendu in vederu unu scopu sublimu, arangia pe atunci unu concertu, esecutatu de corulu vocale din locu, impreunatu cu declamatiuni si cu dantiu, — venitul curatu fiindu meritū fondului scolasticu romanu.

De-si imprejurārele suntu atātu de triste, ma — facia de noi romanii am potē dice că suntu prē mastere, — incātu abia ni mai vine a fi bine dispusi si a cautā petreceri; totusi privindu nobil'a intentiune a fratiloru nostri din *Satulu-nou*, vocea loru a aflatu resunetu in tōte pārtile si asiā concertulu a fostu bine cercetatu atātu de ai nostri din locu s. din juru, cătu si de unu numeru considerabile de inteligentia din alte nemuri. Si precātii de generosi au fostu ospetii, cari nu pregetara a se infacisia cu ofertele loru, fara a luā in considerare tempulu celu nefavorabile, pe atātu de binemeritatu s'a aretat atātu corulu vocale, prin esecutarea armonica a pieselorū alese, cătu si declamatiuni prē tēnirea petrecuta de multe aplause pērdemū „*Vanitatea*“, de Negrutiu „*Securi trāte*“, de Muresianu. Potemu dice, publiculu participante a fostu pe deplinu satisfacutu, — ce dovedi prin petrecerea cea mai amicala si cordiale pona cătra diua!

Credu că nu voi fi indiscretu facia de dlu conductoriu alu corulu vocale, dlu invetiatoriu din locu, *St. Albu*, dēca — dupa informatiunea primita, vinu a dice: că meritulu succesului atātu de laudatu, intr'o insemnata parte este a dniei sale, căci intr'unu tempu fōrte scurtu sciū a produce progresu in cantāri, care face eclatante marturia despre dexteritatea instrua a intrui. Nu me indoiescu, că dlu invet. *Albu*, carele nu de multu se afla in midiloculu nostru, va dā si mai alte dovedi despre acēsta insusire frumoasa a sa, anume in scol'a dsale.

Poporulu nostru are trebuintia de indemnu potericu, si — numai asiā elu va fi in stare se dēc atātu scolēi cătu si invetiatoriului spriginulu si valoarea cuvenita.

Unu vecinu ca martore.

L. Muresiu in martiu n. 1875.

(Audi lume si judeca! Audi consistoria respective si ve trageti sēm'a cu detorint'a!) Organulu guvernamentale, numitu „*Foia invetiatoriloru poporulu*“, in numerulu 4 de estu tempu, intre corespundintiele din provincia aduce o scire dintre cele mai ominōse pentru noi romanii, cari ne interesāmu de caus'a scolare, de cultur'a poporulu nostru. Acea foia repōrta, că a primita din Ardealu, comitatulu Hunedioarei, dela invetiatoriulu magiaru *Réthy János*, o corespundintia, carea cuprinde că in comun'a *Berekszó*, unde se afla numitul docente la scol'a de statu — la inceputu a avutu a se luptā cu pucine pedee, si dejā multi credeau, că aceea scol'a nu s'a infiintiatu la locu bunu si acomodatū, că — n'o se se alēga nemica de acēsta scol'a magiarisatoria, in contra cărei si romanii, cari facu maioritatea comunei, la inceputu agitau barbatose; dar că — s'a schimbatu starea lucrului!

La inceputu abia se inserisese vreo 2—3 baieti magiari; dar — n'a tēnutu multu asiā, căci curendu dupa aceea si insisi romanii si-au adusu si inserisū baietii la aceea scol'a factoria de minuni! Adi, dice numit'a fōi'a, aceea scol'a magiara de statu e cea mai cercetata din totu prejurulu. Ea dispune de doi invetiatori ordinari, ēr numerulu scolariloru e de 89, dintre cari 14 magiari si 75 Romani.

Dēca acēsta ar fi preeum se scrie, apoi — grea respondere cade pe umerii acelora, cari conduc destinele scoliloru romane in acele pārti.

Tragemu atentiunea respectiviloru dd. Protopresbiteri, cari credemū că voru fi si inspectori scoliloru nationali confesionali si am dori desluire — in publicitate: că *dre in numit'a comuna — este scola romana?* si dēca nu, ce a fost caus'a nepasārii, prin care lucrulu ajunsu — pana la scol'a magiara pe spesele statului intr'o comuna, precum arēta nrulu copiiloru de scola, *aprops intrega romana?* De asemenea se cuvine sē scimū că dintre acei doi docenti ordinari dela aceea scol'a de statu este vre-unulu romanu, sēu scie vre-unulu bine romanesc, si că propunerea la aceea — face-se in precumpenintia, adēca scolariloru romani in limb'a lorū cea romana?

Acestea trebeu sē le scimū pozitivmente, pentru ca sē ni tragemu socōta cu batjocuritorii legii si dreptātii, dar si cu — ordinariatele nōstre negligniti. —

Unu barbatu de scola.

Aradu, 18 februaru n. 1875.

(Declamatiune, desmintire si provocare.) In nr. 9 alu pretiuitu fōi „*Albina*“, cutare dnu „*Probu*“, punendu in vederea publiculu romanu insultele si amenintāriile ridicule, ce ni le fece diariulu magiaru „*Alfold*“, pentru că la balulu nostru nu s'a jocatū „*esārdās*“, acela si d. „*Probu*“, afirma cu multa emfasa, că „*autorele corespundintiei din „Alfold“ este unu osanditu de romanasiu dintre arangiatorii balului.*“

Nu scimū pre ce date si-a intemeiatu dlu „*Probu*“ asertiunea acēsta atātu de ambigua, in carea cu o estrema usurintia ataca demnitatea si caracterulu nostru; căci noi cari amu formatu comitetulu arangiatoriu alu balului, despre urdirea acelei corespundintie din „*Alfold*“, nu avemū nici cea mai mica cunoscentia, si — asertiunea dlu „*Probu*“ trebeu sē o dechiarāmu de fora temeiu. Dēca acēsta dechiaratiune nu aru satisface pre dlu „*Probu*“, lu-provocāmu, ca pre osanditul de romanasiu dintre noi, fora picu de reserva sē ni-lu anumēsa pre calea acestui pretiuitu diariu. Acēsta o facemū simplu, intru sustinerea reputatiunei si a demnitātii nōstre in faci'a publiculu romanu. —

Vinc. Mangra, mp. Georg. Pucariu, mp. Botto, mp. Ios. Serbu, mp. Ioane Vancea de Teiusu, mp.

Comun'a Mocerisiu, in Comitatulu Severinū, aduce la cōnoscentia publica, precum că:

In duminec'a lasatului de carne an. e. in sant'a beserica, cu ocaziunea servitiului devinu, s'a celebratu parastasu, pentru repōstatulu in Domnulu, *Marcu Rotariu*, c. r. colonelu, totodata fostu comandantū preste *Băile-Herculane* langa Mehadia si decoratu cu mai multe nalte decoratiuni. *)

Prē demnulu barbatu, de curendu defunctu, carele pre timpulu servitiului seu militariu, pentru meritele si credint'a sa aratate in fapta, si-a cascigatu reconoscentia inaltelor locuri, precum si iubirea si increderea poporulu din desfiintiatulu regimentu confinariu romano-banaticu nr. 13; ēr apoi ca majoru si comandaute de Cordonu la Orșova-vechia, cu ocaziunea visitării comunelor, multu a lucratu intru interesulu religionariu, besericescu si scolariu pe sēm'a comunelor — si de aceea mōrtea sa n'a potutu fi trecuta cu vederea de poporu, de unde in diu'a sus insemnata, participendu la sant'a biserica poporu fōrte numerosu, — reverendulu nostru d. parochu *Nicolau Gontia*, rosti intru memori'a aceleia o cuvintare adēnu patrundictōria, amintindu-i si binecuvintandu-i faptele bune; căruia deci toti din tota anim'a i poftimū: *Sē-i fie tierin'a usiora si memori'a binecuvintata!* Iosifu Negru, mp. Ioanu Gontia, mp. jude comunala. not. comun.

Varietati.

*) (Intrare in resiedintia.) Despre intrarea tēnerulu parinte Eppu *Victore Mihalyi* in Lugosiu, alta ieri in 4 martiu n. si pōmpos'a si cordial'a sa primire de cătra toti romanii, fora diferentia de confesione, cu primariulu orasiulu, dlu *Iulianu Ianculescu* in frunte, primiramu astadi o descriere detaiata, carea neincapendu in acestu nru, cauta sē i amenāmu publicarea, amenintindu numai atat'a dintrens'a, că — dintre straini, anume dintre amicii predecesorelui parinte *Oteanu*, dintre ovrei, nemti si renegati, chiar nici unulu nu s'a

*) Cu multa dorere am aflatu din foile straine despre repōsarea acestui ilustru barbatu, un'a dintre cele mai cōnoscutē si stimate persōne in acele pārti ale Banatului, unu prē stimatu amicu alu nostru, — fora că sē se vrē aflā cine-va, sē ni repōrte despre loculu, timpulu si imprejurārele repōsării, pentru de a publicā acestea intr'unu necrologu. — Red.

aflatu indemnatu a esi spre intempinare, si asiā diu'a si pomp'a si bucuria a fost numai a Romaniloru. Caracterulu solidu si numele bunu alu *Mihalesiloru*, nu are nici unu farmecu atragētoriu pentru coticari si aventurari. Dōmne ajuta! —

*) (Intru etern'a a mintire si pentru veciniculu repausu a fericitulu Emanuilu Gozdu) s'a tēnutu in Oradea-mare, la 21 faurariu n. a. c. unu parastasu. A pontificatu la acēsta ceremonie rvdissimulu dnu protopopu localu, S. Bica, assistandu-i rvdissimulu dnu protopopu alu Crisului, I. Fassiē si protulu localu G. Horvatu. Servitiulu cantoralu fū esecutatu de corulu tēnerimii din fantatiunea „*Jigaiana*“, sub conducerea juristulu din cursulu alu H. V. Popovici.

Au participatu la acēsta serbare multime de crestini si multi din rudeniele fericitulu serbatoritu, petrunsi cu totii — dupa cum se arēt'a de pe faciele lorū — de o adēvērata reconoscentia si pietate. Etern'a a mintire a lui! —

*) („*Catalogu generalu*) de cărți romanesce, ce se afla la *Julius Spreer*, (proprietariulu librării S. Filtsch) in Sibiu, pe anulu 1875.

Acestu catalogu, ce tocmai ni se tramise, este bine completatu si merita ca iubitorii de cărți romane sē si-lu procure. Elu se tramite gratis fie-căruia, carele comanda cărți celu pucinu in pretiu de 5 fl. ēr de sine elu se pōte procura cu 15 cr. v. a. Comandele de cărți au a se face numai la adres'a: *Julius Spreer in Sibiu*. Eta publicāmu aci si ordinez *Catalogului*, pentru ca On. publicu sē cōnosca diferitele ramuri, de cari sunt cărțile cuprinse in Catalogu:

I. Cărți romane de scolē. — Abecedare. — Aritmetica si Geometria. — Cărți de lectura. — Catechisu si Istori'a biblica. — Caligrafia. — Fisica si Chimia. — Geografia si Cosmografia. — Gramatic'a limbii romane. — Istori'a generale si a patriei. — Istori'a naturala.

II. Cărți spre a invetiā limb'a franceza, latina, germana, elena, ungara si italiana. — Dictionaria. — Mape si Globuri.

III. *Pedagogia*. — Filologia. — Filozofia. — Instructiuni religiose morali. — Lectura morala. — Igiēna. — Agronomia. — Legelatiune. — Scrieri istorice. — Poesie. — Romane, novele, voiaje. — Opere teatrale. — Diverse. — Musica. — Tablouri. —

Deputatulu dietale din Cetatea de pētra,

ALESSANDRU BUDA

nu mai e intre cei vii! Elu — dupa unu morbu de mai multe luni, la 1. martiu repōsā intr'unu spitalu alu capitalei Ungariei, ēr Romanii intielesera acēsta abia de prin foile straine! Multi se si indoiau, pana-ce ieri, presidiulu casei deputatiloru, oficiosu aduse trist'a scire la cōnoscentia adunării.

Reposatulu, carele la 1848 ca deputatu fōrte tēneru si-a inceputu cariera sa politica, de atunci si pan' la mōrte-si a avutu o sōrte dintre cele mai variabili si — de comunu fōrte vitrega. Dupa anim'a sa si talentulu seu naturale, noi credemū că ar fi meritatu un'a multu mai buna. Am avutu ocaziune de căte-va ori in viētia, de a privi afundu in creturiile animei sale, si — marturisimū, că am descoperitu acolo talente unu mare tesauru de nationalitate. Bietulu insa, si elu ca si multi altii ai nostri, au consideratu romanimea de multu mai slaba, decātu sē se pōta insufletii si essaltā la mari sacrificia pentru causele sale vitale.

Nōa reposatulu in rapetite casuri, candu ne credea in periclu chiar cu viētia, ni-a oferitu braciulu si viētia intru apere. Deci — si pana se va gasi cine sē-i descrie mai pe largu luptele si patāniele, noi din parte ni i urāmū: „*Sē-i fietierin'a usiora!*“

Er — alegetorii sei din Chioru, ferēscase, d'a-i desonorā memori'a, prin alegerea vre-unui contrariu alu Romaniloru — de deputatu la Dieta in loculu seu!

Insciintiare.

Dupa-ce la opurele publicate mai de aprope: „*Cuventāri funebrale*“, unu tomu, si „*Cuventāri besericesci, accomodate pentru orice tempu, tomulu I. editiunea a II. corectata si amplificata*“, — s'au insinuatu prenumeranti de ajunsu, spre a se potē tipari, — vinu cu onōre a incunoscentia pre domnii prenumeranti, că tiparirea acestor'a s'a inceputu inca cu 1. februaru a. c.

La espressa dorintia a prenumerantiloru, se tiparescu mai antaiu cuventāriile funebrale, si se voru espedā in aprile tuturoru. Dupa acestea va urmă ne intreruptu editiunea a II-ā, tom I. *)

Gherla, 2 martiu 1875.

Ioane P. Papiu, preotu la instit. corect.

*) Celealalte prēstimite foi romane sunt rogate sē binevoiesca a reproduce insciintiarea acēsta in colonele lorū.

Publicatiuni tacsabili.

Concurse:

Pentru ocuparea postului invetiatorescu la scol'a confesionala gr. or. romana din comun'a *Cebz*, in comitatulu *Torontalu*, protopopiatulu *Ciacovei*, se deschide concursu cu terminu de siesse septemani de la prim'a publicare.

Emolumentele sunt: 340 fl. v. a. salariu anualu, 4 1/2 jugere de pamentu aratoriu, 4 orgie de lemne, 6 orgie de paie pentru incaldirea scolēi si cortelu liberu, cu gradina de legumi.

Concurentii au a-si tramite recursele, instruate in sensulu statutulu organicu bis. — adresate comitetulu parochialu, cătra dlu admistratore protopop. *Alesandru Popoviciu*, in *Fizes*, post'a ultima *Königsgraden*.

Cebza, in 15 fauru 1875.

In contiel egere cu dlu adm. protop. 1—3 Comitetulu parochialu.

Pentru ocuparea unei statii vacanti, de profesore la giunasiulu romanu gr. or. din *Bradu*, si a unei statii vacanti invetiatorescu la scol'a normala g. or. totu de aci — prin acēsta se eserie concursu pana in 8 martiu st. vechia.

Salariulu anualu pentru postulu profesoralu este: 600 fl. v. a.; ēr pentru postulu invetiatorescu 450 fl. v. a. si se redica in rate lunari anticipative, incependu din diu'a intrării in oficiu.

Doritorii de a competi la aceste statii au a dovedi in generalu:

1. Cā sunt romani de religiunea gr. or.
2. Cum-cā au avutu pana acuma o portare morala nepatata; ēr in specialu:

3. Cumca competintele pentru postulu profesoralu a facutu cu succesu bunu cursulu filosoficu si filologicu la vre-o academia din patria sēu din strainatate sēu celu pucinu au depusu esamenu de maturitate si au terminatu cursulu de 3 ani la vre-unulu din instituttele teologico-pedagogice romane gr. or. din patria; — ēr competintele pentru postulu invetiatorescu cumca au absolvatu celu pucinu 4 clāssi giunasiiali si cursulu teologicu pedagogicu la vre unu institutu gr. or. si că este initiatu in cantāri intru atātu, ca sē pota conduce corulu vocale.

Petentii si-voru adresā petitiunile lorū la subsemnatulu comitetu in *Bradu*, comitatulu *Zarandului*.

Bradu in 8 fauru 1875.

3—3 Comitetulu Representantiei giunasiiali

Pentru vacant'a Statii invetiatorescu din comun'a *Sirbova*, cottulu *Timisiului*, protopresbiteratu *Jebelului*, se deschide concursu pana in 10 martiu a. c. st. v.

Emolumentele sunt: 86 fl. v. a. in bani, 16 meti de grāu, 16 meti de cucurudiu, 4 stengini de lemne, 6 stengini de paie, 4 jugere de livada, 1/2 jugeru gradina intra-vilana, si 200 □ estravilana, cortelu liberu si 4 fl. pentru chārta si negrela.

Doritorii de a ocupā acestu postu, au a-si tramite recursele, instruate cu tote documentele ce se prescriu in stat. org. bis. si adresate cătra comitetulu paroch, la dlu protopresv. *Ales. Ioanovicu* in *Jebel*.

Sirbova in fauru 1875

Comitetulu parochiale,

in contielegere cu dlu protopresviteru tractuale. 3—3

Se recomenda onoratului publicu caletoriu:

Otelulu

„la Curtea Mediasului,“

in Sibiu,

cu localitati de restauratiune, frumosu nou decorat, cu 12 odāi de pasagieri, acomodate recerintiloru de astadi, cu curte larga si grajduri calde. — Spre mai mare comoditate, o cărutia comunica in tōta diu'a intre otelu si gar'a dramului de feru.

Se primescu mai de parte abonemente pentru prandiu, in otelu si afora, si in orice tēmpu peste dia se pōte mancă dupa tarifa. — Pentru escursiuni mai mari sēu mai mice se afla pururia de datu — cai, cărutie si sanii.

De cătu mai numerōsa cercetare rōga

Arendatoriulu de acum:

Josefu Gross.

2—3*